

Květena světových regionů v ekologických souvislostech a udržitelný vývoj

je další práce z dílny Hnutí Život z.s., která podporuje zachování živé přírody
a harmonické soužití občanů s přírodou - dnes jsou již připraveny základní texty

Pavel V a l t r a kolektiv

KVĚTENA SVĚTOVÝCH REGIONŮ

v ekologických souvislostech a udržitelný vývoj

Encyklopedie

SVĚTOVÝ PŘEHLED

FLORA OF REGIONS OF THE WORLD

in ecological connection and sustainable development

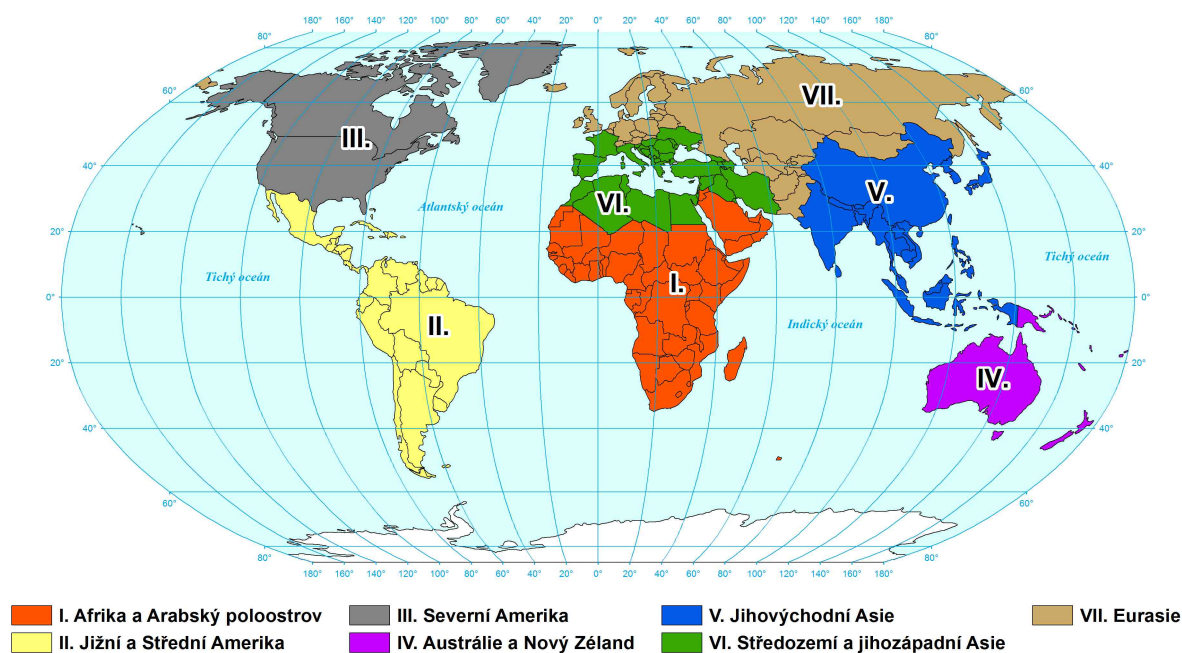
Encyclopaedia

WORLD OVERVIEW

Motto:

Pokud nezvládneme poušť, poušť zvládne nás. Svět je více propojený, než si většinou zatím uvědomujeme. Pokud podlehneme primitivnímu ideologismu „*příroda si sama pomůže*“ v našich civilizačně výrazně pozměněných podmínkách se vzrůstajícími stresovými faktory a rychle pokračující dezertifikaci Země, povyšovanému na „*moderní vědecký přístup*“ (jež je blízký animismu), místo skutečně moderního ekosystémového asistenčního přístupu, můžeme reálně sledovat přibližování se ke klimatu naší sesterské planety Venuše, která je známa vysokým skleníkovým efektem, jedovatými metanovými dešti, orkánovitými větry a permanentním tornádem.

Členění jednotlivých dílů publikace Květena světových regionů v ekologických souvislostech

ÚVOD / INTRODUCTION

Je velmi opovázlivé sestavovat „lidový“ přehled květeny světa a dokonce se snažit charakterizovat trajektorie vývoje přírody ve vazbě na místní i širší ekologické vlivy a měnící se stanovištní a klimatické podmínky. Dnešní media vytvářejí virtuální svět a nezodpovědně propagují ideologii bezzásahovosti. Tato práce má umožnit navázání ztracených vazeb na přírodu, která po generace byla zcela přirozenou nezbytností. Současné generace (x, y, z, ...) nejen, že si často nerozumí, ale už vůbec nedokáží vnímat podstatu přírodních proměn, jejich vazby, případně predikci. Na práci se proto podílí velký a různorodý kolektiv zpracovatelů. Co říci úvodem, když je většina sepsána ?

Údiv nad rychlostí proměn současného globalizovaného světa a obava nad dalším, nepříznivým vývojem. V průběhu posledních 100 let se odehrály zásadní změny bioty a odvozeně bioklimatu Země, takže právem mluvíme o antropocénu, t.j. věku, zásadně ovlivněném lidskou činností.

Na začátku musím uvést několik historických osobních zkušeností. Pro poznávání světa je potřebné projít co největší území pěšky, proto je nutná dobrá fyzická a zdravotní kondice a dobré trávení, zejména mimo domácí Evropu. Za komunistické minulosti byla většina světa fyzicky i informačně zcela uzavřena mimo „východních“ zemí (NDR, Polsko, Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko, Jugoslávie a SSSR), takže zbývaly obrázky z pohlednic a filatelie. Tehdy zdaleka nebyl internet, „západní“ publikace byly nedostupné, ojedinělou možností bylo z periodika Sovětskije knihy (Sovětské knihy) si objednat ruské překlady některých západních publikací. Proto v prvotním poznání bývalo Česko a také Slovensko, kde byla možnost vstřebat úžasnou horskou květenu. Zajímavé byla práce na obnově mapy Krkonoš a vytváření nových map (Mělnicko, Kokořínsko-Liběchovsko a České Středohoří), ustavení místopisné názvoslovné komise, která byla stranicky rozpuštěna (Tramtárie je býv. mokřadní území na soutoku Labe a Vltavy), stejně tak dopadla celostátní organizace ochrany přírody TIS. Později, po jistém uvolnění, bylo možno poznávat chráněná území, botanické zahrady a navštěvovat zahradnické výstavy po celé Evropě a na povolených trasách tehdejší celistvý Sovětský svaz (tak jsem např. s Dr. Čěfovským navštívil některé jejich přírodní rezervace, ze Tbilisi jsem s kamarádem „načerno utekl“ do uzavřených oblastí pouště Gobi či do pohoří Tan-Šan).

Soupis květeny světa byl proto původně tvořen jako osobní odezva na někdejší situaci, kdy tehdy většina naší planety byla pro běžného obyvatele "východního bloku" fyzicky i informačně zcela nepřístupná. Těžko je dnes možno popsat situaci, kdy jsem hltal zcela ojedinělou, velmi skromnou informaci od botanika doc. Šmardy o "kytičkách" v tehdejší Jugoslávii v časopise Lidé a země. Později pak jsem konečně měl možnost vícekrát prožívat a poznávat bohatou středozemní květenu, nejprve alespoň v Chorvatsku (Plitvická jezera, Paklenica, Velebit, Biokovo, sv.Jura) a pak ve zpřístupněných jedinečných vápencových Julských Alpách ve Slovinsku (v tehdejší Jugoslávii) a následně po celém světě ... Po „něžné revoluci“ došlo při naplánovaných studijních cestách (z velké části s kolegou z univerzity) k poměrně dobrému poznání jedinečné jv. Asie vč. Číny, dále severní Ameriky, omezeně Afriky, Arábie, Austrálie s Novým Zélandem a střední Ameriky. V rámci efektivního využívání cest jsem míval zpracovaný nejen itinerář, ale i seznam předpokládaných významných zajímavých míst a rostlin v území.

To vše byla „prehistorie“, současnost nastolila zcela nové problémy. Světově se zvyšují sociální rozdíly a mnohde se vyhrocují jak problémy sociální, tak etnické a náboženské a také ekologické. Vedle prvořadých současných válečných problémů a terorismu (už i v Evropě), zásadní problémy vyvstaly v domácí, resp. evropsky uskutečňované ochraně přírody.

Nové přírodovědecké poznatky dokládají, že podoba celosvětově uctívaných tropických deštných amazonských pralesů není pouhým výsledkem „posvátných“ přírodních procesů, ale do značné míry dlouhodobým antropogenním vlivem starých indiánských kultur Mayů před několika staletími (než byli zdecimováni španělskými dobyvateli a zavlečenými chorobami). Jedná se nejen o zachované mohutné staleté „užitečné“ stromy, které obvykle jako přírodně posvátné programově posilovali a ponechávali jako přírodní zdroje (např. Ficus, Ceiba, Cedrela, Dipterix, Howea aj.) a také, že jimi vytvořené prosvětlené otevřené plochy a umělé mýtiny významně pozitivně podměnily jak bylinnou flóru, tak faunu saveců, ptáků aj. živočichů. V Karibiku často dochází k disturbancím tropických, mnohdy pralesových lesů, vlivem opakovaných hurikánů (Portoriko, Grenada aj.). Díky tomu si pralesní stromy dokázaly vytvořit strategii přežití, např. rozsáhlým vzájemným propletencem kořání různých druhů stromů, z kterého se obnovují (díky tamní rychlé destrukci odumřelé organické hmoty). Řada organismů však zaniká, nebo se populačně blíží zániku, a je obnovována jen díky asistenční lidské pomoci, některé ptačí druhy přelétají na místa se

zachovanými potravními možnostmi, přičemž se konstatuje, že i v tomto vegetačně výborném tropickém prostředí, pokud by se velké disturbance opakovaly v intervalu kratším než 50 let, nedokáží se již lesní porosty samovolně obnovit. I přesto, že mangrovy, působící jako vlnolamy, a poskytující ochranu mnoha organismům, nebývají závažně poškozeny, dochází v některých případech k jejich nevratnému zániku.

Zatím se vědecké analýzy zabývaly převážně vymíráním některých ohrožených druhů a skupin zvířat, např. ptáků, mořských želv aj. Zpráva State of the World's Plants / Stav rostlin ve světě z roku 2016 je první svého druhu. Pracovalo na ní více než 80 vědců, zejména z Královské botanické zahrady Kew (u Londýna). Ta konstatuje, že více než pětina současných druhů ve světě hrozí vyhubení a zánik. Je to v důsledku výrazných změn zemského povrchu, způsobených především (zemědělskou) kultivací, chorobami a částečně i klimatickými změnami. Toto „mapování“ se má každý rok nově vydávat, aby se umožnilo sledovat vývoj rostlin ve světě.

Bez skutečně vědecké ekosystémového asistenčního managementu, tj. koncepční lidské pomoci, vycházející z poznání a uplatnění ekologických vazeb a zákonitostí, nedochází k žádoucí obnově zlikvidovaných lesních porostů ! Život začal v mořích na bakteriální úrovni - tam může bezzásahovými přírodními procesy skončit - pro nevěřící stačí smutný pohled na blízké Mrtvé moře. **Ve středozemní Evropě po likvidaci někdejších stálezelených lesů z dubů, vavříků, cedrů či borovic**, (např. v Dinárském pohoří v býv. Jugoslávii, středomořských ostrovech - Sicílii, Korfu a dalších), došlo v lepším případě ke vzniku trnitých křovinatých porostů macchie a garrigue, v horších ke zpolopouštění až zpouštění a současně k **fatálním zhoršení hydrické situace a nepříznivým změnám stanovištních biotických i mezoklimatických podmínek**. Přitom ČR se klimaticky rychle přibližuje mediteránním podmínkám.

Po opuštění obhospodařování někdejších koloniálních plantáží - před více než půl stoletím, jak v Asii (Cejlon / Srí Lanka, Barma / Myanmar aj.), tak na Kubě aj., nedošlo tam k návratu „původní hodnotné“ přírody. Došlo však k „zdivočení“ přírody degradovanými porosty, zejména nálety expanzivních a invazních rostlinných taxonů (např. akácií, Mudaru / Calotropis aj.) ale i nebezpečnými patogeny. K návratu žádoucí přírody nedošlo po likvidaci lesa např. na Velikonočním ostrově, Islandu či Haiti bezzásahovými přírodními procesy k obnově kvalitní přírody (možno porovnat s vedlejší Dominikánskou republikou na stejném ostrově). Pouze díky osvíceným jedincům je možno v některých zalesněných územích sledovat cílevědomou výsadbu žádoucích původních stromů, např. cedrů na Krétě (ne však díky současným úředníkům EU). Krásné letité stromy zůstávají pouze mementem pozitivní racionální lidské činnosti, např. v parcích a ojedinělých lokalitách.

Celosvětově vymezované **biosférické rezervace UNESCO** v rámci mezinárodního programu Člověk a biosféra / Man and the Biosphere, spočívá v harmonickém, vyváženém soužití a spolupráci obyvatel s přírodou k zachování jejich hodnot. Základní problém v ČR je zřejmě v neschopnosti pozitivně spolupracovat s přírodou, ale i s obyvateli, proto u nás jsou jen nálepkou a MŽP ČR je ani nevede v rejstříku AOPK.

Požadavek vymezovaných **Evropsky významných lokalit (EVL)** tzv. soustavy Natura 2000 spočívá v zachování biodiverzity, tj. vymezených biotopů / habitatů a vybraných druhů. V konkrétním uskutečňování ochrany přírody ČR je uplatňovaná rigidní ochrana při uzavírání chráněných území před turisty, vytěsňování obyvatel (jejichž sídla snad záměrně se často stala jejich součástí) s cílem „výroby divočiny“. Ideologové výroby divočiny požadují kolonizovaná, civilizačně zkulturněná („odpřírodněná“) území odcivilizovat, postupně přenechat území přírodním procesům. Takto „vyrobená divočina“ při rozsáhlých a rychlých proměnách je pouze virtuální, přičemž v nich dochází k fatální ekologické degradaci a nestabilitě, zejména biologické diverzity a vodohospodářských funkcí. Tato nezodpovědná „moderní ideologie suché revoluce“ nereflktuje negativní přírodní změny a vzrůstající stresové faktory v civilizačně pozměněných územích,

prosazujíc heslo „příroda si sama pomůže“. Švýcarsku, s jedinečnou přírodou, stačí jediný národní park a citlivý vztah obyvatel, další nechtějí. Vnucování bezzásahového navrácení dlouhodobě zkulturněných biotopů přírodními procesy přírodě dochází nejen na Šumavy, ale v rámci EU již v celé Evropě, je zcela zcestnou slepou větví. Naše humidní území přechází vnucovaným bezzásahovým rozpadem lesa (větrnou a kůrovcovou disturbancí) v aridizovanou subxerothermní lesostep s trendem přibližujícím se polopouštním areálům. Při opuštění extenzivního obhospodařování sekundárních travních porostů – pastvy a kosení, dochází k výraznému ochuzení biodiverzity, což ještě umocňuje sukcesní zalesňování bezlesí, takže dnešní nechráněná území se stávají cennější než rigidně chráněné plochy, kde postupně nebude co chránit (Šumava versus Pošumaví). Po předchozích dvou zločinných ideologiích „civilizačního“ fašismu a komunistického „kolektivismu“ (vč. Lysenkovsko-Lepešinské ideologie a zamítání genetiky) jsou naši obyvatelé nuceni potýkat se s další ideologií – „anticivilizačního naturismu / hlubinné ekologie“ k výrobě divočiny bezzásahovou ochranou přírodních procesů - povodně, požáry, sucha, vichřice, eroze, epidemie chorob a škůdců.

Na Šumavě byla většina pralesových torz, s nevyčísitelnou genetickou hodnotou, zlikvidována záměrným rozšířením, kůrovcové kalamity pro výrobu virtuální divočiny bezzásahovými přírodními procesy. V důsledku naoktrojované bezzásahové kůrovcové disturbance, došlo po rozpadu hřebenových smrčín v délce 40 km cca na ploše cca 25 000 ha k urychlenému vysychání a fatálnímu omezení živých rašelinišť, zhoršení všech ekosystémových služeb - vodní režim, ukládání „C“, mezoklima, biodiverzita, přičemž základní škody přesahují 100 mld. Kč. Většina ideologických vědců jakoby zapomněla základní východiska biochemických procesů - oxygenní fotosyntetická asimilace $6 \text{ CO}_2 + 12 \text{ H}_2\text{O} = \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$, ale i biofyzikálních principů - transpirace, evapotranspirace, intercepce, albedo a dalších. Problémem je, že většina ideologů výroby divočiny nekáže spolupracovat s přírodou, ani s běžnými lidmi. Bez respektování ekologických principů a zákonitostí a jejich vědoucího využívání dochází nejen k rozsáhlým škodám, ale zejména k degradaci biotopové, a výhledově i biomové - přechodu k aridním stepním, polopouštním a pouštním biotopům.

Navrhovaná jednoúčelová novela zák. o ochraně přírody a krajiny má pouze příkryt nezodpovědně vzniklé zločiny prosazením bezzásahovosti na většině ploch všech národních parků. Šumava se dnes stává lidsky a přírodně vybydleným územím, s dlouhodobě nepříznivou perspektivou. Tam kde byl obvykle člověkem zničen les, obecně nastupuje postupně lesostep, následně step a výhledově polopoušť. Zde kupodivu ideologové nepovažují za nutné vycházet z principu předběžné opatrnosti, z vědecky podložených údajů, z posouzení vlivu na životní prostředí RIA, ale požadují ekologický hazard, jehož dopady se již fatálně projevují !

Podobně jako v politické sféře dochází dnes i v odborné oblasti k sofistikované mediální propagandě: zde výroby divočiny pomocí fabulací, mlžení, polopravd, vnucovanou reklamou, ale i korumpováním či zastrasováním a dokonce i existenčními postihy. V popředí je činnost Hnutí Duha, která mediálně dlouhodobě trvale programově zneklidňuje společnost fabulacemi a nepravdivými tvrzeními, ale i činnost některých vysokoškolských pedagogů polopravdami a nepřipouštěním odlišných racionálních pohledů a oponentury. Náš česko-slovenský nejvyšší úředník v EU pedolog L. Míko rozdává školám výchovný film o výrobě divočiny, absolventka JČU žádající o práci na otázku co se Šumavou sděluje: „je třeba aby všechno uschlo a vznikl přírodní les, ale bude to těžké“. Napomáhání rozšiřování přírodního činitele - kůrovce ke vzniku „přírodní divočiny“ může připomínat revoluční Maův „Velký skok“ násilné komunistické revoluce, při níž zemřely miliony lidí a došlo k rozsáhlé likvidaci kulturních hodnot. Příbuznou ideologií je rastafariánství náboženské sekty vzniklé na Jamaice, která požaduje pouze přírodní procesy a bezzásahovost (její představitel a zakladatel rockové hudby reggae Bob Marley, protože neschvaloval zásahy do lidského těla zemřel ve věku 36 let).

Ideologický fundamentalismus bezzásahovosti ve zkulturněné krajině vzhledem ke globálním změnám a narůstajícím stresovým podmínkám přispívá k degradačním procesům odlesnění – deforestaci, zpouštění – desertifikaci a dalšímu odpřírodnění – denaturaci. Bez vědouceho asistenčního ekosystémového přístupu řízené sukcese dnes vznikají pouze degradovaná společenstva a nemůže plošně vzniknout druhově, věkově a prostorově různorodý „přírodní“ les či jiné ekologicky hodnotné společenstvo. Pokud byla dlouhodobá přírodní skladba lesních biotopů významně antropogenně pozměněna, není samovolnými přírodními procesy již možný návrat bez lidské ekosystémové asistence.

Tato předkládaná zkomprimovaná květena světa sleduje jak taxonomickou problematiku, tak druhové bohatství rostlin: původní, introdukované a zavlečené, ale i problematiku expanze a invaze, či jejich využívání jako potravin, okrasně a léčivě, ale také problematiku vzrůstajících stresových faktorů klimatických změn a ekologického vývoje bioty, okrajově se zabývá i vnucovanou bezzásahovou výrobou virtuální „kulisové“ divočiny. Závěrem prosba: nevěřte ideologickým slibům nezodpovědných kariérních ideologů, hrozbám a slibům Hnutí Duha či mediální propagandě, věřte jen ověřené realitě.

Celá publikace je rozčleněna do následujících dílů:

I - Afrika a Arabský poloostrov, II - Jižní a střední Amerika, III - Severní Amerika, IV - Austrálie a Nový Zéland, Jihovýchodní Asie, V - Středozeří a jz.Asie, VII - Eurasie a VIII - Celkový přehled.

Geopolitická situace umožňovala občanům České republiky od r. 1990 obdivovat a poznávat bohatství přírody většiny území světa, kromě dlouhodobě neklidných území. K tomu měl pomoci i následující floristický přehled. Od 11. září 2001 dochází k teroristickým útokům a od roku 2015 se lidské vlny z ekologicky a válečně rozvrácených území začínají valit zejména do Evropské unie a svět se stává stále nebezpečnější !

Pavel Valtr